

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

P 309638

PB-PP
BELGIË(N) - BELGIQUE

Nieuwsbrief Mossen en Lichenen - Planten - Paddenstoelen

22^e jaargang nr.2 juni 2022

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

V.u. Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.
Wens je de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, meld je dan aan op

<https://www.natuurpunt.be/pagina/plantaardig-nieuws>

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal eind september verschijnen.
Artikels en kalenders kun je tot 1 september insturen naar
Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be**

**Wil je ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 40€ zijn
fiscaal aftrekbaar.**

**Storten kan op rekening nr.: BE12 230-0524745-92 met vermelding
van de volgende projectnummers:**

- *Natuurstudie algemeen110-01*

- Plantenwerkgroep2351
- Paddenstoelenwerkgroep2301
- Mossenwerkgroep2201

INHOUD

Bekijk onze gratis webinars om je op weg te helpen met waarnemingen.be	4
Vrijwilligersopleidingen aan te vragen bij de natuuracademie	4

Nieuwsbrief Mossen & Lichenen

Roze runenkorst duikt terug op na meer dan eeuw afwezigheid	7
WBL – Werkgroep Bryologie en Lichenologie	8
Planten-, mossen-, lichenen- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden	10

Nieuwsbrief Planten

200 jaar oud herbarium wordt boek over “Groen van toen”	17
Nationale werkgroep botanie	20
Plantenwerkgroep Gent	21
Plantenwerkgroep Genk	26
Plantenwerkgroep Ogentroost	29
Ecologische werkgroep Meanderland	30
Plantenwerkgroep Oost-Brabant	34
Plantenwerkgroep Meetjesland	35
Plantenwerkgroep De Wielewaal	39

Nieuwsbrief Zwammen

Phragmoproject KVMV - NMV	43
---------------------------	----

Bekijk onze gratis webinars om je op weg te helpen met waarnemingen.be

Herbekijk hier de korte, gratis webinar rond ObsIdentify en Waarnemingen.be voor beginners: een demonstratie van de website, die op beginnersniveau toont waar je ObsIdentify foto's of andere waarnemingen terecht komen, hoe de website werkt, hoe jij hem kan raadplegen en gebruiken en hoe hij jouw ideale digitale notitieboekje kan zijn. Zoek je wat uitdaging? Dan tonen we je hoe ObsIdentify je belooft met badges en uitdaagt met challenges.

- [webinar ObsIdentify & Waarnemingen.be voor beginners.](#)
- [webinar website waarnemingen.be voor beginners.](#)

Al iets meer ervaring? Herbekijk hier onze andere webinars

- [webinar website waarnemingen.be voor gevorderden.](#)
- [webinar mobiel: android.](#)
- [webinar mobiel: apple.](#)

Vrijwilligersopleidingen – aan te vragen bij de Natuuracademie

<https://www.natuurpunt.be/pagina/zin-natuurstudie-1>

Waarnemingen.be en mobiel invoeren voor beginners

Tijdens deze workshop leggen we je uitgebreid uit hoe je waarnemingen invoert en raadpleegt. We zetten je bovendien op weg met de app en mobiel waarnemen. Je leert ook praktische toepassingen om meer uit je waarnemingen te halen.

- het infomoment duurt 2,5 uur
- breng je eigen smartphone mee als je meteen aan de slag wil met de app

Waarnemingen.be en mobiel invoeren voor gevorderden

Wil jij meer halen uit het digitale platform en uit de mobiele apps Obsmapp en iObs? Of help je graag anderen op weg? Vraag dan deze workshop voor gevorderden aan!

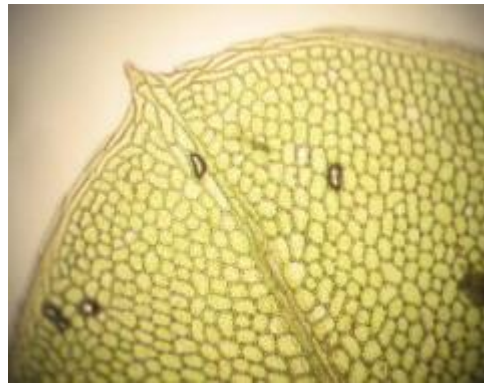
Tijdens de workshop krijg je info over: - de achtergrond van het systeem

- de mogelijkheden: waarnemingen raadplegen per gebied en per soort, alerts instellen, verschillende soorten grafieken en lijsten maken enzovoort
- streeplijsten
- de mobiele apps Obsmapp en iObs

Je krijgt ook een blik achter de schermen met o.a. gebiedenbeheer, vervagingen instellen en de validatieprocedure.

- de workshop duurt 2,5 uur
- breng een smartphone en/of laptop mee

MOSSEN & LICHENEN

Werking Mossen en Lichenen

Artikels & info

Roosmarijn Steeman (015/29.72.22) – Natuurpunt Studie
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Educatie

Hans Vermeulen (014/47.29.50) – Natuurpunt Educatie
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Werkgroepen Natuurpunt

Planten-, mossen-, lichenen- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden.

Wekelijkse excursies met inventarisaties van natuurgebieden in de regio. Meer info bij colybia@telenet.be of naar info@schijnvallei.be. Je kan ook bellen voor informatie naar het secretariaat van Natuurpunt Schijnvallei op nummer 03 354 55 06.

Mossen – en lichenenwerkgroep de Haarmutsjes

We zijn geen "specialisten" maar een groep enthousiastelingen die met vallen en opstaan en onder het motto (zoals een lid van de werkgroep het mooi formuleerde) "al doende leert men" zich in de materie willen verdiepen. De werkgroep is actief in het Scheldeland en Waasland. Meer info: Lou Roelandt lou.roelandt@skynet.be

Limburgse werkgroep voor lichenologie

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/limburgse-werkgroep-voor-lichenologie>

Wil je geregeld up to date blijven omtrent onze werkgroep? Stuur dan een e-mail naar werkgroep.lichenologie@gmail.com zodat je onze nieuwsbrief kunt ontvangen!

Werkgroep Bryologie en Lichenologie (WBL)

De werkgroep heeft tot doel om de studie van de Bryologie en Lichenologie in Vlaanderen te bevorderen. Als voornaamste activiteit worden excursies in België en in het buitenland gehouden waarop de flora van de bryofyten (bladmossen, levermossen en hauwmossen) en van de lichenen (korstmossen) wordt geïnventariseerd en bestudeerd. Er worden ook determinatiedagen ingericht.

Meer info en nieuwtjes lees je op <https://www.mossenkorstmossen.be/>

Roze runenkorst duikt terug op na meer dan eeuw afwezigheid

Frederik van Holsbeek

13 JUNI 2022

In het Pelinkbos in Essene (Vlaams-Brabant) herontdekte Frederik van Holsbeek, amateurbotanist met een sterke interesse in korstmossen, de roze runenkorst. Deze soort werd niet meer gezien in Vlaanderen sinds de 19e eeuw. Is deze soort terug van weggeweest? Of leidde de soort hier al die tijd een verborgen leven?

Op een zondagse wandeling trof Frederik van Holsbeek in het Pelinkbos in Essene de roze runenkorst (*Phaeographis smithii*) aan, de eerste vondst in Vlaanderen sinds de 19e eeuw. Het korstmos groeide er onopvallend op de schors van een jonge zwarte els tussen een grote hoeveelheid van de algemene amoebekorst. Het exemplaar werd dan ook als dusdanig genoteerd. Maar al snel bleek dat het om iets bijzonders ging, een soort uit de groep van de runenkorsten. Bij een tweede bezoek werd een stukje verzameld en opgestuurd naar Groningen voor microscopische controle door de Nederlandse korstmossenkenner Lukas Verboom, die het determineerde als roze runenkorst. Deze soort was in België enkel gekend van een vondst uit de 19e eeuw nabij Gent en sindsdien als uitgestorven beschouwd. In Nederland werd roze runenkorst reeds in 2014 herontdekt na afwezigheid van meer dan 100 jaar. Over die herontdekking lees je meer in dit artikel:

<https://natuurtijdschriften.nl/pub/602844/BUX2015103001002.pdf>

Korstmossen = specialistenvoer

Het lijkt zeer waarschijnlijk dat deze toevallige vondst van roze runenkorst het gevolg is van een waarnemer die dit korstmos meer in detail is gaan bekijken. Het verschil met witte runenkorst (ook zeer zeldzaam) is in het veld zeer moeilijk te zien. Roze runenkorst is helaas niet altijd mooi roos en witte runenkorst is bijna nooit mooi wit: slakkenvraat lijkt de kleur van deze korstmossen sterk te kunnen beïnvloeden. Wanneer bovenliggende schimmellagen worden afgegraasd door slakken, kunnen dieperliggende algenlagen het korstmos groener doen lijken. Runenkorsten kunnen hierdoor een blauwgrijze tot groenige kleur krijgen. Een beter bruikbaar kenmerk is de structuur van het oppervlak. Bij witte runenkorst zou het oppervlak een beetje poederig zijn terwijl bij roze runenkorst het oppervlak

eerder glad is. Om dit te zien heb je een goede loupe nodig, nog beter kan je dit en andere onderscheidende kenmerken zien onder de microscoop.

Lirellen (= apothecia = vruchtlichamen van de schimmelcomponent van het korstmos) rond, ovaal, kommavormig of kort lijnvormig en niet of weinig vertakt (foto: Danny Declercq).

Verder speurwerk in diezelfde omgeving leverde ook vondsten op van andere zeldzame soorten zoals gewoon schriftmos (*Graphis scripta*) en rivierschriftmos (*Alyxoria culmigena*), ook op schors van jonge elzen. Het loont in ieder geval de moeite om de schors van loofbomen zoals els en esdoorn wat vaker van dichtbij te bekijken.

Wil je meer weten over de wondere wereld van de korstmossen?

<https://www.mossenkorstmossen.be/>

<https://www.natuurpunt.be/pagina/meer-weten-over-mossen-en-korstmossen>

WBL – Werkgroep Bryologie en Lichenologie

<https://www.mossenkorstmossen.be/>

Kollinten januari 2022

Min Pauwels

Een uitstap door Kollinten in Zemst begin dit jaar zal ons blijven als een excursie door de modder, de Laarbeek zette de wandelpaden onder water en de laarzen waren amper hoog genoeg om geen natte voeten te krijgen. Maar onze inspanning werd beloond, deze dagexcursie leverde een schat aan mooie soorten en boeiende informatie. Op onze vindlijst staan opvallend veel lichenen die samengaan met een alg uit de familie van de Trentepohliaceae: vier *Arthonia* soorten, enkele schriftmossen en ook *Valse*

knoopjeskorst (*Coenogonium pineti*), Purperkring (*Dendrographa decolorans*) en Schors-olievlekje (*Porina aenea*). Regelmatig vind je bomen bedekt met oranje gekleurde banen, bekijken met de loep levert zicht op toefjes oranje plukjes. Dit zijn wel degelijk groene algen, de oranje kleur is te wijten aan carotenoïde pigmenten. Dezelfde oranje pigmentatie is aanwezig in de gelicheniseerde Trentepohlia en dit zorgt voor een oranje kleur van de algenlaag. Wanneer krassen op het thallus een oranje streep veroorzaken, is *Trentepohlia* als fotobiont in het licheen aanwezig. Trentepohliaceae zijn in opmars vanuit het zuiden, het zijn warmteminnende soorten die gestaag toenemen. Er is dus ook een opvallende toename van lichenen die samengaan met deze algen. Minstens één op vijf lichenen gaat samen met een alg uit deze familie. Als abundante Arthonia-soorten in Kollinten vonden we amoebekorst (*Arthonia radiata*) met stervormig vertakte apotheciën en ook inktspatkorst (*Arthonia spadicea*). Microscopisch nazicht leverde ons de mooie muurvormige sporen van Kleine runenkorst (*Arthonia ruana*) en de tweecellige, schoenzoolvormige sporen van het Beukenvlekje (*Arthonia didyma*) op. Deze laatste twee soorten waren tot voor kort zeer zeldzaam, maar zijn mogelijk aan een opmars bezig. Verzonken schriftmos (*Pseudoschismatomma rufescens*) is te vinden op vele bomen van zurige tot basische schors, ze veroorzaken een paarsige waas op de stam. Gewoon schriftmos (*Graphis scripta*) vormt dan weer mooie lange smalle lirellen. Schriftmossen zijn te herkennen aan de "lettervormige" lijntjes, dit zijn de lirellen. In deze lirellen bevinden zich de sporenzakjes met de sporen. Voor de juiste determinatie van schriftmossen is microscopie meestal nodig, het microscopisch beeld zorgt al eens voor determinatie-verrassingen. Nog enkele mooie soorten om de *Trentepohlia*-rij van Kollinten af te sluiten: Valse knoopjeskorst (*Coenogonium pineti*) werd gevonden op dood hout, Purperkring (*Dendrographa decolorans*) stond op de droge noordkant van es en Schors-olievlekje (*Porina aenea*) was abundant aanwezig. Met dank aan Dries Van den Broeck voor het nalezen van de tekst en Danny Declercq voor de foto's.

Literatuur Nash III T. H., Lichen biology, Cambridge University Press, 2008.

Met dank aan Lukas Verboom voor de inspirerende BLWG uitzending over Trentepohliaceae van 2 maart 2022, terug te vinden op de Facebook pagina van BLWG Mossen en Korstmossen.

Gewoon schriftmos *Graphis scripta*

Valse knoopjeskorst *Coenogonium pineti*

Planten-, mossen-, lichenen- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden

<https://www.natuurpuntschijnbeemden.be/werkgroepen/planten-en-zwammenwerkgroep>

De Zetten op 07/01/2022 IFBL c4 28 22 en c5 21 11

Terrein: een gemengd oud beukenbos en langs de zwanenbeek met het waterzuiveringsstation.

Deelnemers: Kris Bracke, partiële deelnemers en Karl Hellemans.

Opmerkingen: het begon al zeer goed waar Kris zijn fiets kon vastmaken aan en nog jonge beuk met daarop Lichtvlekje (*Phlyctis argena*)! Daarna vonden we ook al vlug Schors-olievlekje (*Porina aenea*) zonder grote moeite ditmaal! Gewoon schriftlicheen (*Graphis scripta*, foto 1) verraste ons volkomen op wat we dachten Tamme kastanje, met wel een 6 -tal exemplaren! Was hier een ET langs geweest, met een langere boodschap? We zullen het misschien ooit eens te weten komen? Op eik zagen we wat we eerst dachten Bleek vinger-licheen (*Physcia dubia*) maar deze was gemarmerd en de ronde soralen lagen op de thallus dus moesten we onze eerste idee veranderen naar Stoeprandvingerlicheen (*Physcia caesia*, foto 2). Op eik vonden we Rond schaduwlicheen (*Phaeophyscia orbicularis forma hueana*, foto 3) met skyrine (K+ rood) op. Met heel "veel rook" uit de schouwen ontdekten we daarna Schoorsteentje (*Anisomeridium polypori*, foto 4) De "rook" (pyncosporen) bedekten deels de schoorsteentjes! Een probleem doemde op bij Rookglimschoteltje (*Lecania naegelii*, foto 5) waar we wat gefixeerd zaten bij Donkere schotelkorst (*Rinodina oleae*). Dries Van Den Broeck maakte ons hierop attent. De apotheciën hebben een lichtere rand en variëren nogal in kleur. We hadden het moeten weten, maar het was ook lang geleden dat we dit als "z" bekend lichen nog eens tegenkwamen! Verzonken schriftlicheen (*Pseudoschismatomma ochroleucum*, foto 6) is ook altijd een leukerd om tegen te komen! Even was het dringen bij verschillende deel-nemers om een goede foto te maken van Aspergekorst (*Jamesiella anastomosans*). Kris maakte nog een opmerkelijke opname van de "rijp" op de enkele eindlobben van Rijpschild-licheen (*Punctelia jeckeri*, foto 7). Dit zien we toch niet dikwijls zo duidelijk! En wat nog te denken over deze enige opname van een meniezwammetje dat door de schors heen en door het thallus van Groot dooierlicheen (*Xanthoria parietina*, foto 8) zich aan de wereld kenbaar maakte! Nog nooit gezien! Om het jaar in te zetten was dit toch al opnieuw een gebeuren om een boeiend verhaal op te zetten. Een goede start!

Met dank aan Dries voor zijn rechtzetting, Kris voor zijn foto's en Walter Van Spaendonck voor de aanlevering van de IFBL coördinaten!

	De Zetten	c4 28 22 en c5 21 11	7/01/2022		
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Herb	Zz - RL
1	Amandinea punctata	Vliegenstrontjeslicheen	tak		a TNB
2	Anisomeridium polypori	Schoorsteentje	eik	KH1742	a TNB
3	Arthonia radiata	Amoebekorst	esdoorn		a TNB
4	Arthonia spadicea	Inktspatkorst	tam kastanje		a TNB
5	Athelia arachnoidea	Tweesporig vliesje	eik	KH1740	p
6	Candelariella aurella	Kleine geelkorst	beton		a TNB
7	Evernia prunastri	Eikenlicheen	eik		a TNB
8	Flavoparmelia caperata	Bosschildlicheen	eik		a TNB
9	Flavoplaca flavocitrina	Valse citroenkorst	beton		a TNB
10	Graphis scripta	Gewoon schriftlicheen	tam kastanje		zz TNB
11	Jamesiella anastomosans	Aspergekorst	beuk		a TNB
12	Lecania naegelii	Rookglimschotelkje	es	KH1743	z TNB
13	Lecanora albescens	Kalkschotelkorst	beton		a TNB
14	Lecanora barkmaniana	Ammoniakschotelkorst	beuk		a TNB
15	Lecanora carpinea	Melige schotelkorst	tak		a TNB
16	Lecanora chlorotera	Witte schotelkorst	tak		a TNB
17	Lecidella elaeochroma	Gewoon purperschaaltje	tak		a TNB
18	Paranectria oropensis	Verdwaald meniezwammetje	Lepraria in		p
19	Parmelia sulcata	Gewoon schildlicheen	eik		a TNB
20	Parmotrema perlatum	Groot schildlicheen	beuk		a TNB
21	Phaeophyscia orbicularis	Rond schaduwlicheen	tak		a TNB
22	Phaeophyscia orbicularis v hueana	Rond schaduwlicheen + skyr	eik		OG
23	Phlyctis argena	Lichtvlekje	beuk		a TNB
24	Physcia caesia	Stoeprandvingerlicheen	eik		a TNB
25	Physcia tenella	Heksenvingerlicheen	beuk		a TNB
26	Physconia grisea	Grauw rijplicheen	eik		a TNB
27	Porina aenea	Schors-olievlekje	esdoorn		z TNB
28	Pseudoschismatomma rufescens	Verzonken schriftlicheen	esdoorn	KH1741	a TNB
29	Punctelia jeckeri	Rijpschildlicheen	eik		a TNB
30	Ramalina farinacea	Melig taklicheen	eik		a TNB
31	Rinodina oleae	Donkerbruine schotelkorst	beton		a TNB
32	Xanthoria parietina	Groot dooierlicheen	tak		a TNB

Zeldzaamheidsklassen	Nederlandse normen	nieuwe normen van 2011
zzz = uiterst zeldzaam	zz = zeer zeldzaam	z = zeldzaam
aaa = heel algemeen	aa = zeer algemeen	a = algemeen
0 = uitgestorven		
p = parasiet (geen zz)		
Rode Lijst-categorieën	OG=onvoldoende gegevens	OV-1 onregelmatige voortplanter
VN=Verdwenen in Nederland	EB = ernstig bedreigd	BE = bedreigd
KW = kwetsbaar	GE = gevoelig	TNB= thans niet bedreigd

Foto 1: Allicht het oudste exemplaar van Gewoon schriftlicheen (*Graphis scripta*, zz) dat we ontdekten!

Foto 2: Stoeprandvingerlicheen (*Physcia caesia*) op eik!

Foto 3: Rond schaduwlicheen (*Phaeophyscia orbicularis* v. *hueana*) met skyrine (de licht gelige verkleuring).

Foto 4: Schoorsteentje (*Anisomeridium polypori*) met abundante afgifte van pycnosporen = de wittige pluis.

Foto 5: *Lecania naegelii* (rookglimschoteltje, z) apotheciën met lichte randen en ook variabel in kleur.

Foto 6: Verzonken schriftlicheen (*Pseudoschismatomma rufescens*)

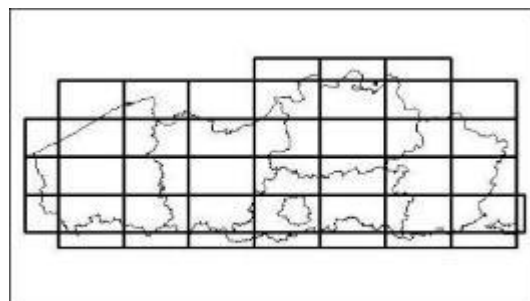

Foto 7: Rijpschildlicheen (*Punctelia jeckeri*) die zijn naam alle eer beweest!

Foto 8: Hoe een meniezwammetje doorheen de schors en het thallus van *Xanthoria parietina* aan de oppervlakte komt!

PLANTEN

Plantenwerking Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt.

Zij organiseren jaarlijks talrijke excursies voor beginners tot gevorderden.

Veel plantenwerkgroepen gaan op "streeptocht". "Strepen" is inventariseren op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster') met behulp van een streeplijst. De gegevens van deze streeptochten kunnen gebruikt worden in het kader van atlasprojecten.

Daarnaast spitsen de meeste werkgroepen zich toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Een aantal werkgroepen doen zelfs aan vegetatiekunde door vegetatie-opnames te maken van percelen (met de schaal van Tansley) en/of van permanente proefvlakken (met de schaal van Braun-Blanquet).

Iedereen kan zich bij een werkgroep aansluiten om deel te nemen en bij te leren.

Plantenwerkgroepen

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/fon-plantenwerkgroep>

Nico.wysmantel@telenet.be

Nationale Werkgroep Botanie

André Van den Bergh

tel. 052/35.05.18

GSM 0472/68.83.35

<https://plantenwerkgroep.wordpress.com/>

lokale-plantenwerkgroepen/nationale-werkgroep-botanie/

andrevandenbergh@yahoo.com

NWB

Regionale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Duinviooltje

Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen

Plantenwerkgroep Meetjesland

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Plantenwerkgroep Allium-Denderstreek

Plantenwerkgroep Zuid-West-Brabant

Plantenwerkgroep Oost-Brabant

Ecologische werkgroep Meanderland

Plantenwerkgroep Genk

Plantenwerkgroep Noord-Limburg *De slobkousjes*

Haspengouwse plantenwerkgroep

Lokale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep De Bron

Natuurstudiewerkgroep Markvallei

Plantenwerkgroep Gent

Plantenwerkgroep Scheldeland

Plantenwerkgroep Naturelaar – 's Heerenbosch

Natuurstudiewerkgroep Klein-Brabant

Plantenwerkgroep Wielewaal (regio Lier)

Plantenwerkgroep Holsbeek

Plantenwerkgroep Schijnbeemden

Plantenwerkgroep Landschap De Liereman

Plantenwerkgroep FONAS

Plantenwerkgroep Ogentroost

Bramenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

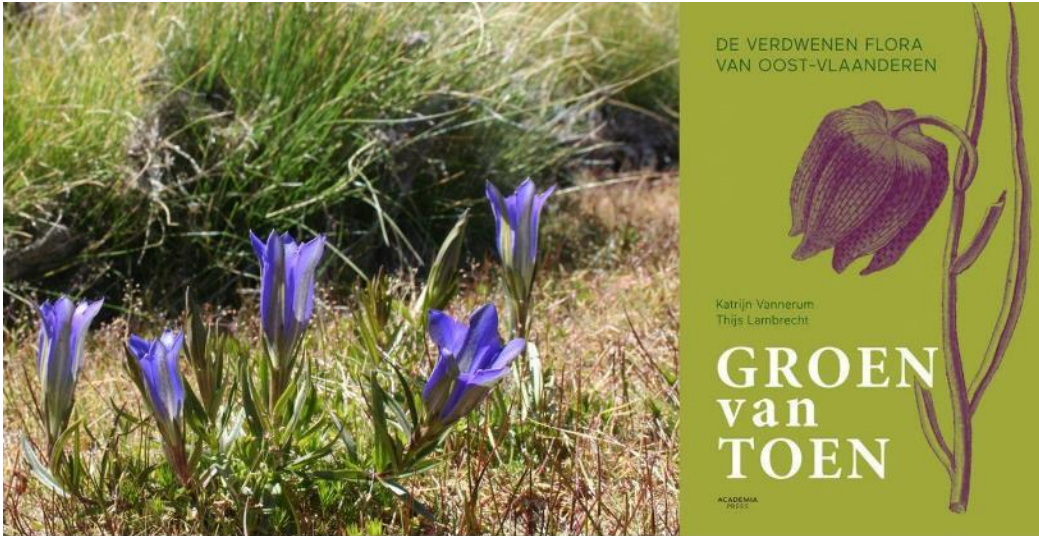
NP Hasselt – Zonhoven SAP-clubje

Natuurstudiewerkgroep Oude Spoorweg

Plantenwerkgroep Haacht

Natuurstudiewerkgroep Meise

200 jaar oud herbarium wordt boek over “Groen van toen”

Jeroen Willemsen/Saxifraga

Het herbarium van Charles Van Hoorebeke, bewaard in de Plantentuin van de UGent, is een unieke bron aan historische gegevens over wilde planten van voor de agrarische en industriële revolutie. Intussen is 40% van deze plantensoorten zeldzaam tot verdwenen. Het boek “Groen van toen” brengt het verhaal van deze plantensoorten en de landschapselementen waarin ze voorkwamen. Het is een ideale bron voor botanici, herboristen en beheerders.

200 jaar geleden was er in Oost-Vlaanderen een wedstrijd om zoveel mogelijk wilde plantensoorten te verzamelen en te noteren waar ze groeiden. Met 1505 plantensoorten, gedroogd en vastgemaakt op papier in een herbarium, kwam Charles Van Hoorebeke als winnaar uit de bus.

Dit herbarium uit 1815 is al die tijd bewaard gebleven in de Plantentuin van UGent. Het is een unieke bron: Oost-Vlaanderen beschikt als enige Belgische provincie over een volledige historische catalogus van wilde flora van vóór de agrarische en industriële revolutie.

Katrijn Vannerum inventariseerde deze bron en stelde vast dat intussen al 40% van deze plantensoorten zeldzaam tot verdwenen zijn: Genadekruid, Rozenkransje, Fijn goudscherm, Klokjesgentiaan ... Dit is ronduit frappant. Hoe is het zover kunnen komen, is dit een probleem en wat kunnen we eraan doen?

Alle wilde inheemse plantensoorten uit het herbarium zijn te raadplegen in een databank. Deze lijst is aangevuld met informatie over de vindplaatsen en de oude naam, uitleg over de culinaire, medicinale en economische toepassingen in die tijd. Een ideale bron dus voor botanici of herboristen, maar ook interessant voor wie betrokken is bij de opmaak van een beheerplan, bij natuurinrichting of -heraanleg.

Slank wollegras uit het herbarium van Van Hoorebeke (1815). © copyright BOTANIC GARDEN MEISE.

Op basis van zijn herbarium wou Charles Van Horebeke een boek uitbrengen, *Flore de Flandre Orientale*. Door zijn vroegtijdige overlijden is het nooit in druk verschenen, maar 200 jaar later, brengen plantkundige Katrijn Vannerum en geschiedkundige Thijs Lambrecht een geactualiseerde versie uit. Het boek "Groen van toen" vertelt het verhaal van de verdwenen plantensoorten en de landschapselementen waarin ze voorkwamen vanuit een ecologisch en historisch perspectief. Per landschapstype worden die plantensoorten besproken. Via de indices kan je ook zoeken op soort- en op plaatsnaam. Elk hoofdstuk beschrijft niet alleen een specifieke biotoop met zijn flora, maar ook de redenen waarom de biotoop in kwestie is bedreigd en welke de herstelmogelijkheden zijn. "Groen van toen" biedt daarmee een case study voor gans Vlaanderen en een onmisbaar referentiekader voor het behoud van biodiversiteit: iedereen met interesse in planten of natuurbeheer zal er veel van opsteken.

Florient express

Met het project Florient sloegen UGent en Provincie Oost-Vlaanderen de handen in elkaar voor een gediversifieerde publiekswerking rond het verlies aan plantendiversiteit. De rondreizende gratis tentoonstelling Florient Express illustreert de processen die ervoor zorgden dat zovele plantensoorten ondertussen verdwenen of bedreigd zijn. Op meerdere locaties kan je met kinderen van 6-12 jaar in gezins- of klasverband een gratis fotozoektocht ondernemen om de bedreigde planten op te sporen. In de UGent Plantentuin zijn enkele van deze soorten terug opgekweekt met zaden uit de Plantentuin van Meise: ze zijn 'terug van weggeweest' in Oost-Vlaanderen. Je herkent ze aan het Florient-infobord tijdens een gratis wandeling in de tuin.

De auteurs

Katrijn Vannerum studeerde plantkunde aan UGent, behaalde er een doctoraat in de plantengenetica en is momenteel lector groenmanagement aan HOGENT.

Thijs Lambrecht studeerde geschiedenis aan UGent en specialiseert zich in de rurale geschiedenis van de pre-industriële periode. Hij is docent aan de vakgroep Geschiedenis van UGent.

De auteur aan het werk. © Chantal Dugardin

Praktisch

“Groen van toen” telt 128 pagina’s en is rijk geïllustreerd. Het werd uitgegeven door Lannoo – Academia Press en is te koop in de Natuurpunt Winkel.

De Florient databank en actuele info over de tentoonstelling en de zoektocht voor kinderen vind je op www.oost-vlaanderen.be/florient

Verslag excursie Wellemeersen op 23 april 2022

De samenwerking van de plantengroepen NWB en Allium zorgde voor een talrijke opkomst met 24 deelnemers. Paul was streper en ik verslaggever. De tocht begon al vrij snel met een geklauter over en onder omgevallen bomen en door een dicht bramenstruweel. Het vochtige bos zorgde voor de te verwachten lenteflora met Muskuskruid, Gewone salomonszegel, Slanke sleutelbloem, Bosanemoon en Pinksterbloem. De Gulden boterbloem met zijn twee verschillende soorten bladeren was misschien wel de merkwaardigste voorjaarsbloem. Reuzenzwenkgras, Scherpe zegge, Boszegge en Hangende zegge vervulde de lijst. We kwamen uit op het fietspad langs de spoorweg en even verder aan een waterplas groeide Kalmoes. In een vochtig grasland met veel Tweerijige zegge groeiden ook opvallende Pinksterbloemen met zeer grote bloemen (*Cardamine pratensis* ssp. *paludosa*). We keerden terug naar de wagens en in het grasland langs het bos stonden veel gevlekte rozetbladeren van de gevlekte orchisgroep. Waarschijnlijk bosorchis, maar dat zal de PWG Allium later op het jaar vaststellen. Natuurpunt Wellemeersen had voor de gelegenheid hun kantine geopend en een fris pintje werd dan ook zeer gewaardeerd.

Na de middag liepen we op een vlonderpad door het reservaat, waar nog oeverzegge, valse voszegge en zelfs voszegge op naam gebracht werden. In een poel van een weide werd grote waterranonkel gevonden, alsook Zwart tandzaad en Waterviolier. Door het weiland kwamen we via een overstapje op een verharde weg, die naar het erf van een alleenstaande woning leidde. Na een diplomatische tussenkomst van Paul was de eigenaar vrij snel bereid om zijn toegangspoort te openen, zodat we het laatste stuk in het bos konden verkennen. Naast een groep gevleugeld helmkruid was Paarse schubwortel nog de meest bijzondere vondst.

De plantenlijst werd afgesloten met 238 taxa. Dank aan Paul, Peter en Walter voor het strepen en begeleiden van de tocht.

Verslag excursie Kaggevinne op 7 mei

Voor een excursie in een zwart hok daagden toch nog 10 deelnemers op. Luc Vervoort was vandaag onze gids en de inventarisatie kon al aan de kerk beginnen met het uitvlooien van het grasperk rond de kerk. Luc wees ons op een hele plek Akkerklokje, dat hij vegetatief herkende. Verder viel het op dat er massaal Knolboterbloem in voorkwam. We zouden deze plant nog regelmatig vinden in andere grasvegetaties. Nico had Klein robertskruid en Ruw vergeet-mij-nietje gevonden aan de straatkant. We trokken naar een doodlopende veldweg, waar toch nog mooie relictten waren van voedselarme bermen op ijzerzandsteen. We ontdekten er o.m. Zilverhaver, Rapunzelklokje, Zandblauwtje, Wilde marjolein, Grote tijm, Eekhoorngras en Echte guldenroede. We namen een andere geasfalteerde veldweg die doorliep, waar we in de graskant vogelmelk determineerden. Op een akker zagen we de Gele kwik opvliegen en in de lucht zweefden twee Buizerds. Op de parking van de kleuterschool slingerde Heggenrank zich door een haag. Voor de picknick werd een lommerplaatsje onder een linde achter de kerk uitgekozen. Na de middag werden de andere zijwegen van de steenweg met veel nieuwe verkavelingen uitgekamd, maar veel interessante planten kwamen niet te voorschijn. Wel konden nog Duits viltkruid, Bleekgele droogbloem, Kaal breukkruid en Blauw walstro genoteerd worden. In een verruigd bosje stond Maretak in een afgestorven populier en langs de akkerrand groeide Kleine pimpernel. We keerden terug naar de wagens via de oude eik van Kaggevinne, die nog een restant was van het vroegere Prinsenbos. Juist voor het eindpunt werden we vergast op een verfrissende regenbui en de lijst van het zwarte gat kon afgesloten worden met 199 taxa.

Nationale werkgroep Botanie - 09-04-2022: tussen Nivelles en Arquennes (F4-54-21 en F4-54-23)

Ondanks de ochtendtemperatuur net boven nul waren er toch 10 deelnemers.

Doel van deze tocht was een verkenning van het Bois d'Arpes, een oud relictbos op leemgrond op de grens van Nivelles en Arquennes. Bij deze eerste lentetocht viel er buiten het bos nog niet veel te bespeuren. Het verslag spitst zich dan ook toe op de bosflora.

In het bosgedeelte met veel massale voorjaarsflora was er op 9 april in de bloei een piek van Bosanemoon (*Anemone nemorosa*) maar Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* ssp. *pseudonarcissus*) was nog niet volledig uitgebloeid terwijl veel exemplaren van Wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*) reeds bloeiden. Alleen Gewoon sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*) was volledig uitgebloeid.

In de natte bospaden en –wegen vonden we regelmatig Slanke zegge (*Carex strigosa*) maar ook Boswederik (*Lysimachia nemorum*), Bosereprijs (*Veronica montana*) en Paarbladig goudveil (*Chrysosplenium oppositifolium*).

Op enkele plaatsen stond Amandelwolfsmelk (*Euphorbia amygdaloides*) volop in bloei en aan de hand van jonge blaadjes en half-vergane bloeiwijzen konden onze specialisten Schaduwkruiskruid (*Senecio ovatus*) herkennen.

Dezelfde geduldige specialisten vonden na lang zoeken en rondkruipen Schedegeelster (*Gagea spathacea*). Ook op Muskuskruid (*Adoxa moschatellina*) was het lang wachten.

Vochtige tot natte delen zijn er maar in beperkte mate aanwezig: daar noteerden we Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*) en Bittere veldkers (*Cardamine amara*).

Op de drogere stukken troffen we nog Ruige veldbies (*Luzula pilosa*) en Bosgierstgras (*Milium effusum*). Bij de bomen is zeker de vondst van Fladderiep (*Ulmus laevis*) vermeldenswaard. Verder kwamen er – vooral buiten het bos – grote hoeveelheden van Maretak (*Viscum album*) voor.

In de voormiddag noteerden we 127 taxa in F45421 en in de namiddag 108 taxa in F45423.

Naamgeving:

Flower-streeplijst 2008

Voor taxa niet op die lijst:

Lambinon (2008) Cinquième édition Meise, CXXX + 1170 p. 1511 + 16 fig., 1 carte, 2008. Deuxième tirage.

Plantenwerkgroep Gent

Verslagen 2022

Verslag PWG streeptocht 26/04/2022: Maaltebruggepark – Gent, hok D3-22-34

Annick Verstraete

Geheugentraining, zo beschouw ik mijn deelnames aan de plantenwerkgroep. In mijn middagpauze begon ik al even te oefenen om 's avonds de eerste streeptocht in het Maaltebruggepark te verslaan. Dat viel fel tegen. Gelukkig waren tegen 's avonds al veel plantennamen weer uit de winterse hersendieptes naar boven geklauterd. Oef, nu kon ik die 20 andere enthousiastelingen toch nog bijhouden.

We vertrokken over de fietsbrug van de ringvaart waar we soms met behulp van de verrekijker bevestiging van onze detecties kregen, zoals van een veldje Gewone veldbies. Aan het begin van het park stond er naast Vogelmuur ook Duinvogelmuur en even verder Drienerfmuur. Sinds het park een natuurlijker beheer kreeg, breidde de bosflora al wat uit: Kruipend zenegroen, Daslook, Bosanemoon,

Gevlekte aronskelk, Boskortsteel, Groot heksenkruid en veel *Hyacinthoides x massartiana*. En lap, daar was die geheugendip weer. Ik had deze winter gelezen over de vegetatieve herkenning van beide bosviooltjes; wist nog dat het over de steunblaadjes en de stengelbladeren ging maar “de pointe” was de hersenmist in. Even later vonden we een bloeiend exemplaar van het verwachte Bleeksporig bosviooltje met een bloem met die duidelijke groef in dat knotsvormig spoor; voor de streeplijst alvast die soort erbij. Voor de geïnteresseerden, en vooral voor mezelf, zocht ik het op mijn PC in het document dat ik “Vergeetblaadjes” heb genoemd.

Vind je een bosviooltjes dat nog in bloei moet komen dan kan je naar de steunblaadjes kijken. Die hebben “franjes”, waarvan de onderste ofwel korter zijn dan de breedte van het steunblad (Bleeksporig bosviooltje) ofwel langer dan de breedte van het steunblad (Donkersporig bosviooltje). Is er al een opgericht stengeltje boven de grondbladen dan kan je een tweede kenmerk bekijken: stengelbladeren smaller dan de grondbladeren wijzen op Bleeksporig bosviooltje; even brede wijzen op Donkersporig bosviooltje. Daar ga ik volgende keer toch eens naar kijken bij bloeiende exemplaren. Wie weet is dat een duidelijk kenmerk om (beter) niet te vergeten.

Het schemerde al snel op deze bewolkte dag. We waren aan de oevers aan het speuren en vonden Valse voszegge, Gele waterkers, Moeraswalstro en Gewone waterbies. Iemand gaf de opmerking dat het wat venig voelde onder onze voeten. Toen ontdekten we Egelboterbloem en verschillende Bosorchissen (wel gestreept als de groep *Dactylorhiza maculata* groep). Herman zag in zijn verbeelding de grasmachines al rondrazen en verwittigde achteraf de groendienst. Die gaan daar laat maaien dus even gaan wandelen in juni om bloeiend te bekijken en ondertussen even oefenen op een uitgebloeid bosviooltje (*waarvan kelkaanhangsels die groter zijn dan 1 mm op Bleeksporig viooltje wijzen; kleiner dan 1 mm op Donkersporig*). 188 soorten gestreept.

Verslag PWG streepocht 10/05/2022: Borluutpark & Duddegem Sint-Denijs-Westrem, hok D3-21-43

Annick Verstraete

Een lappendeken van oude kasteelparken vormt het Parkbos, de westelijke groenpool van Gent. Het is duidelijk dat men hier wat met de natuur wil aanvangen maar dat men met de kastelen geen blijf weet. Het Borluutkasteel stond net buiten ons hok verder te vervallen. Voor kasteelparkliefhebbers viel ook al niet veel meer te watertanden; het park wordt vrij natuurlijk beheerd. De pelouse krijgt kruid tussen het gras zoals Tijmereprijs en Grasmuur.

De gekende voorjaarssoorten in de verwilderde parkbosrand werden doorspekt met soorten uit het verleden. Die houden stand en zaaien zich uit; een oefening in niet-streekeigen soorten: Donkere ooievaarsbek, *Trachystemon oriëntalis*, Mansoor, *Cyclamen neapolitanum*, ...

Aan de achterzijde buiten het park liep een weg naast een gracht met ondermeer Grote egelskop. We doorkruisten verderop een groot stuk ruigte. Daar vonden we net als vorig jaar in een ander deel van het parkbos, veel Amerikaans nagelkruid. Het grotere tuinbroertje van Geel nagelkruid dat blijkbaar evenzeer sterk uitzaait, toch in het westen van Gent.

Tussen de grassdallen voor een hangar van een boerderij werd de lijst sterk aangedikt. Daarvoor gingen we diep door de knieën en werden onze ogen zwaar op de proef gesteld. Allerlei mini-exemplaren bevolkten de gaatjes: Gewoon langbaardgras, Kleine en Grove varkenskers, Hoenderbeet, Kleverig kruiskruid, ...

Iets verder was er nog het Duddegembosje waar we ook de derde ribessoort, nl. Zwarte bes konden noteren naast Aalbes en Kruisbes die we al in het park opmerkten. Terug goed naar de spitsere lobben kijken; even besnuffelen voor de cassisgeur en met het loepje de gele klieren onderaan het blad bekijken.

Het mooiste van het hok was hiermee voorbij. We keerden tussen de huizen terug naar de startplaats. Hier en daar noteerden we toch nog een wilde plant ons ogen sluitend voor de tuinplanten die hier en daar in de buurt van hun plantplaats een wilder randje opzochten.

De eindstreep werd op 201 soorten getrokken.

Verslag PWG streeptocht 17/05/2022: Begraafplaats en omgeving – Gentbrugge, hok D3-23-14

Willy Desmettre

Op deze mooie avond na een warme dag voelden 16 mensen zich geroepen om de Gentbrugse begraafplaats en de omgeving ervan uit te kammen om er de flora te inventariseren.

We startten in de Gentbruggekouter, waar we al de meeste gewone straatplanten konden aanstrepen. Via de zijingang kwamen we dan op de begraafplaats. Achteraan vonden er enkele percelen met aangeplante en ingezaaide planten, waar we probeerden de wilde en sedert lang verwilderde planten te vinden. Zo zagen we er Gewone duivenkervel (*Fumaria officinalis*) en Brede ereprijs (*Veronica austriaca* subsp. *teucrium*), maar ook reeds de eerste exemplaren van de Onderaardse klaver (*Trifolium subterraneum*). Deze laatste was trouwens overal op de begraafplaats in grote aantallen terug te vinden. Eenmaal tussen de graven vonden we de onvermijdelijke varens als Tongvaren, Muurvaren en Steenbreekvaren. Van de *Lamium orvala*, die hier enkele weken geleden volop in bloei stond, vonden we enkel nog de bladeren terug en van de *Cardamine graeca*, die hier een gekende groeiplaats heeft en hier vorig jaar in de natte lente sterk uitgebreid was, zagen we nu enkel nog 2 triestige plantjes. Het droge weer van de laatste weken heeft dit plantje zeker geen goed gedaan.

We schuimden verder het kerkhof af. Sommige planten als Wondklaver (*Anthyllis vulneraria*) en Kleine pimpernel (*Poterium sanguisorba*) zijn hier al zeer lang verwilderd te vinden in de grasvelden tussen de graven. Verder ook Zandblauwtje (*Jasione montana*), Klein vogelpootje (*Ornithopus perpusillus*), Lathyruswikke (*Vicia lathyroides*), Zilverhaver (*Aira caryophylla*), Kamgras (*Cynosurus cristatus*), Gewoon langbaardgras (*Vulpia myuros*) en Eekhoorngras (*Vulpia bromoides*). Uiteindelijk ging de meeste aandacht nog naar de Gestreepte klaver (*Trifolium striatum*).

Daar het intussen reeds 20u30 was, hadden we onze oorspronkelijke plannen om ook de Dries, een bosachtig gebiedje aan de andere kant van het hok, aan te doen gewijzigd en spoeden we ons naar de dichterbij gelegen Rute-site, een nieuwbouwproject langs de Schelde. De appartementen zijn er al gebouwd, en intussen ook bewoond, maar gelukkig is de tuin er nog niet aangelegd, zodat we in de braak liggende zone nog verschillende interessante planten konden ontdekken.

Van ver vielen ons daar reeds de vele pollen Paardengras (*Ceratocloa cathartica*) op, die in tegenstelling met de Alaskadravik (*Ceratocloa sitchensis*) enkel korte kafnaalden heeft, korter dan 3 mm. Terwijl de knijten blote benen en armen teisterden, vonden we er verder naast de verschillende ganzenvoeten o.a. Hongaarse raket (*Sisymbrium altissimum*), Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*) en Valse kamille (*Anthemis arvensis*). Een hoge gele kruisbloemige plant met kale stengel en diep ingesneden bladen riep bij ons heel wat vragen op en niemand kon er direct een naam op kleven. Men dacht aan een Brassica of een Sisymbrium, maar geen enkele plant uit deze genussen leek overeen te komen met de gevonden plant. Achteraf kon de plant als middelste waterkers (*Rorippa x anceps*) gedetermineerd worden.

Op het Kerkplein beëindigden we de streeptocht met de obligate Kransmuur (*Polycarpon tetraphyllum*), die nu in bijna alle Gentse straten terug te vinden is. Zo konden we de avond afsluiten met 248 aangestreepte planten.

Verslag PWG streeptocht 02/06/2022: Visserij Gent – hok D3-22-22

Willy Desmettre

Voor deze avond hadden we een hok gekozen in het centrum van Gent, waarbij we vooral de omgeving van de Visserij en de Achtervisserij wilden verkennen. Na de voorbije koudere dagen hadden we vandaag een aangename avond en waren we met 14 personen samen gekomen voor de streeptocht. We startten aan Gent Zuid, en trokken via het Sint-Annalein richting Kasteellaan. Ondertussen konden we al de Dichtbloemige kruidkers en Brede wespenorchis aanstrepen.

Ter hoogte van de brug gingen we het zuidelijk deel van de Achtervisserij in, waar ons de vele overblijvende ossentong en vijgenbladstokroos opvielen. Verder zagen we er Klein glaskruid, Stinkende lis, Spoorbloem, Bermooievaarsbek en Beemdoeievaarsbek.

Via de brug met Welriekende ganzenvoet liepen we daarna in het zuidelijk deel van de Visserij en de Ferdinand Lousbergskaaai. Daar zagen we de gekende groeiplaats van de *Catalpa ovata*, die zich o.a. onderscheidt van de trompetboom (*Catalpa bignonioides*) door de vorm van de bladen. Op de hoek met de Forelstraat stonden er grote aantallen Straatwalstro, een plant die we steeds vaker terugvinden in het Gentse. Intussen zagen we op de kaaimuren op vele plaatsen Muurhavikskruid en de verschillende varens als Steenbreekvaren en zowel Brede als Gewone eikvaren. Ook Kransgras, Kransmuur en Muurfijnstraal hadden we inmiddels al aan ons lijstje kunnen toevoegen.

Op het einde van het noordelijk deel van de Visserij zagen we zwartsteel op de kaaimuur en Hongaars havikskruid (*Pilosella piloselloides* subsp. *bauhinii*), dat zich o.a. door zijn uitlopers onderscheidt van de overige ondersoorten van het Grijs havikskruid.

Na een rondje rondom de ruïne van de Sint-Baafsabdij, met o.a. de gekende groeiplaats van Schubvaren, keerden we terug via de Achtervisserij, waar het Zuidelijk kaasjeskruid (*Malva pseudolavatera*) een prachtige afsluiter was van onze geslaagde streepavond. Deze onderscheidt zich van het Groot kaasjeskruid door de kleinere kroonbladen, met minder duidelijke strepen, de bijkelklippen die aan de basis zijn samengegroeid, de dicht opeen geplaatste sterharen op de takken en de deelvruchtjes, die slechts weinig of niet netvormig gerimpeld zijn. We konden de avond uiteindelijk afsluiten met 212 gevonden planten.

Verslag PWG streeptocht 09/06/2022: Muide Gent – hok D3-12-24

Willy Desmettre

Hoewel de vrees voor de mogelijke files door de werken in die buurt sommigen had afgeschrikt, waren we toch met 11 personen om de Muide in Gent te verkennen. Ook het weer was ons gunstig gezind.

We begonnen op het braakliggend terrein aan de rotonde in de Port Arthurlaan. Als eersten vielen ons daar de Medicago's op, waar zowel Luzerne (*Medicago sativa*), Sikkelklaver (*Medicago falcata*) als Bonte klaver (*Medicago x varia*) te zien waren. We vonden er ook verschillende soorten nachtschade: Beklierde nachtschade (*Solanum nigrum* subsp. *schultesii*), Kleverige nachtschade (*Solanum sarrachoides*), Driebloemige nachtschade (*Solanum triflorum*) en Glansbesnachtschade (*Solanum nitidibaccatum*). Terwijl we het braakliggende terrein langs de Port Arthurlaan verder afliepen, ontdekten we nog heel wat interessante planten, zoals Grijskruid (*Berteroa incana*), Sofiekruid (*Descurainia sophia*), Bleke morgenster (*Tragopogon dubius*), Witte krodde (*Thlaspi arvense*), Ronde ooievaarsbek (*Geranium rotundifolium*), Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*), Kleine leeuwenbek (*Chaenorhinum minus*), Kleinbloemige amsinckia (*Amsinckia micrantha*), Gingellikruid (*Guizotia abyssinica*), Lathyruswikke (*Vicia lathyroides*), Ruige klaproos (*Papaver argemone*), Blauw walstro (*Sherardia arvensis*), Handjesgras (*Cynodon dactylon*) en verschillende zaailingen van Vederesdoorn (*Acer negundo*). Na het bekijken van de vruchtjes van verschillende veldsla-planten, bleek het steeds om de Gegroefde veldsla (*Valerianella carinata*) te gaan. Onder de draviken vonden we o.a. Zwenkdravik (*Anisantha tectorum*), Hoge dravik (*Anisantha diandra*) en Alaskadravik (*Ceratochloa sitchensis*) en bij de *Sisymbriums* zagen we naast de gewone raket ook Hongaarse raket (*Sisymbrium altissimum*) en Oosterse raket (*Sisymbrium orientale*). Een vergeet-mij-niet-achtige plant stelde ons eerst voor een raadsel, want ze was te groot voor een Ruw vergeet-mij-nietje; het bleek uiteindelijk om Stekelzaad (*Lappula squarrosa*) te gaan. Een merkwaardige vondst was zeker ook het Akkerwalstro (*Galium spurium*). We zagen er ook verschillende ganzenvoeten, mogelijk Texaanse ganzenvoet en Sneeuwbesganzenvoet, maar om die met zekerheid te determineren zullen we later eens moeten terugkeren als de planten in bloei of in vrucht staan.

We sloegen daarna de Glasgowstraat in, waar we enkele meer 'gewone' planten aan onze lijst konden toevoegen. Op het einde van een grasveldje vonden we daar ook Groot glaskruid (*Parietaria officinalis*).

Eenmaal aan de kade in de Voorhavenkaai konden we op de kaaimuren speuren naar de verschillende varensoorten, waaronder de Blaasvaren (*Cystopteris fragilis*). Een merkwaardig boompje langs de kade met mooie ingesneden bladen bleek de Papiermoerbei (*Broussonetia papyrifera*) te zijn. Het viel ons hier ook op dat er verschillende inlandse planten te zien waren, die hier normaal niet te verwachten zijn, zoals Gele kamille, Wondklaver, Bevertjes, Wede, Beemdkroon, Kleine mantelanjer en Blaassilene. Wellicht zijn deze hier verwilderd uit vroegere inzaai in de buurt.

Op de terugweg naar onze startplaats konden we onder de invallende duisternis nog Heksenmelk (*Euphorbia esula*) aan onze lijst toevoegen. Zo kwamen tot een mooi lijstje van 256 gevonden planten, waarbij heel wat merkwaardige soorten, die we op onze 'normale' streeptochten niet terugvinden.

Verslag PWG streeptocht 16/06/2022: Skaldenpark Desteldonk – hok C3-53-24

Willy Desmettre

Mogelijk hadden het afgelegen hok, het warme weer en onze raad om voor deze streeptocht zeker een lange broek te dragen sommigen afgeschrikt, want we waren slechts met 5 deelnemers voor deze streeptocht in en rond het Skaldenpark in Desteldonk.

Vanaf het kapelletje in de Nokerstraat gingen we in het wandelpad met aan de ene zijde het industriegebied en aan de andere zijde een landbouwgebied. Eenmaal in het hok konden we daar al de meeste algemene bierplanten noteren, maar ook Stijve zonnebloem (*Helianthus laetiflorus*) en *Silene x hampeana*, de kruising tussen Dagkoekoeksbloem en Avond-koekoeksbloem. In de gracht stond er een statige Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*) en de rand van een tarweveld leverde ons ook een aantal nieuwe planten als Greppelrus, Moeras-droogbloem, Moeraskers en Lidrus. Toen Pierre plots verdween in het tarweveld, bleek dat hij er een open plek gevonden had, die vol stond met Driebloemige nachtschade. Eenmaal terug op het pad was het vooral de Stijve windhalm (*Apera interrupta*) die onze aandacht trok.

Normaal was het bedoeling om langsheen de rand van de industriezone naar de ruige vlakte in het buffergebied te trekken, maar de hoog opgeschoten netels en distels in die zone maakten het ons onmogelijk om daar zo op een comfortabele manier te geraken. We zijn dan ook terug gekeerd naar onze wagens en we hebben we ons verplaatst naar de Rostijnenstraat, van waaruit we via de Lochtingweg terug in het hok kwamen aan de zuidkant van het industrieterrein. Hier vonden we o.a. Welriekende ganzenvoet (*Dysphania ambrosioides*) en Kleinbloemige amsinckia (*Amsinckia micrantha*).

Eenmaal op het industrieterrein zelf zagen we opnieuw de *Hordeum murinum* subsp. *leporinum*, die verschilt van het gewone kruipertje doordat de 2 zijbloemen duidelijk groter zijn dan de centrale bloem en deze laatste op een steeltje staat van ongeveer 1mm. Verschillende zoutminnende planten als Hertshoornweegbree, Zilte schijnspurrie en Deens lepelblad waren hier ook te zien, en verder zagen we er Klein vogelpootje, Bleke morgenster en Hongaarse raket.

Op het einde van de Skaldenstraat trokken we dan naar het buffergebied, waar we eerst netels, distels en Grote kaardenbol moesten trotseren om op de vlakte te geraken. Terwijl het stilaan donker werd, vonden we daar o.a. Zilverhaver, Duizendguldenkruid, Zandhoornbloem, Aardaker en Gevlekte scheerling.

Uiteindelijk konden we terugblikken op een geslaagde avond in een hok waarvan we vooraf niet te veel verwachtten. Door de gevarieerde vegetatie in de verschillende biotopen konden we 241 planten aanstrepen.

Verslag PWG streeptocht 17/06/2022: Boerse Poort en Spoorwegdijkpad Bourgoyen Gent – hok D3-12-33

Willy Desmettre

Daar we met de Plantenwerkgroep ons steentje wilden bijdragen aan de 1000-soortendag in de Bourgoyen-Ossemeersen, hadden we besloten om de Boerse Poort en de omgeving van het Spoorwegdijkpad voor onze rekening te nemen. We konden nu ook enkele percelen in het gebied bezoeken, die normaal niet toegankelijk zijn, en met Geert Heyneman, de stadsecoloog van Gent, hadden we een ideale gids om ons de interessantste plekjes in het gebied te tonen.

Op deze warme avond gingen we met 14 personen vanaf de brug bij de ontwateringsmolen richting Boerse Poort. We zagen er onder andere kamgras en pluimzegge. In het bosgedeelte stonden er naast de gewone bos- en beekplanten ook enkele planten, die daar al lang geleden waren verwilderd als wijnstok, kroosjes, kruisbes, lijsterbesspirea en buxuskamperfoelie. Binnen het gebied van de volkstuintjes konden we verschillende akkeronkruiden noteren, maar er waren daar ook enkele planten te zien, die er nog spontaan groeiden uit de oude zaadbank, met als meest merkwaardige het Bilzekruid (*Hyoscyamus niger*). We vonden er ook Gewone steenraket (*Erysimum cheiranthoides*) en Welriekende ganzenvoet (*Dysphania ambrosioides*) en in het water stond er naast Grote lisdodde ook Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*).

We vervolgden onze weg op het pad richting Drongensesteenweg om dan langs de Leie terug te keren naar de ontwateringsmolen. Ondertussen konden we verschillende planten aan ons lijstje toevoegen, zoals Vierzadige wikke, Oeverbies, Mannagras, Boslathyrus en Paarden-gras.

Vandaar trokken we naar het dotterbloemgrasland, dat normaal afgesloten is voor het publiek. We zagen er Moerasvergeet-mij-nietje, Penningkruid, Geknikte vossenstaart, Moeraswalstro, Gele waterkers, Holpijp, Zwanenbloem, Gewone waterbies, Grote trosdravik, Tweerijige zegge, Poelruit, etc...

Eenmaal terug op het Spoorwegdijkpad konden we niet voorbij de Koraalmeidoorn (*Crataegus rhipidophylla*). Aan de rand van de omheinde zone stond er, zoals aangegeven op het bordje, Rapunzelklokje en Wilde reseda. Beemdkroon was er echter nergens meer te zien.

Via een binnenwegje onder en over omgevallen bomen daalden we af naar het fietspad. Ter hoogte van het Papiermolenpark zagen we nog een zaailing van Douglasspar, en enkele nieuwe grassen als Beemdlangbloem, Hoge dravik en Knolglanshaver. Zo hebben we met de 265 gevonden planten ook onze bijdrage kunnen leveren aan de geslaagde 1000-soortendag in de Bourgoyen-Ossemeersen.

Plantenwerkgroep Genk

<https://www.facebook.com/pwgenk/>

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-genk>

Zondag 20 maart – Mossen Dorpsbenden

We bezochten bij Diepenbeek de Pomperik. Het doel was er de mossen te gaan bekijken, maar helaas was de kenner Josse door onze fout al op zaterdag op de afspraakplek. Met onze beperkte kennis hebben we zonder hem op de zondag nog wel wat mossen kunnen benoemen, maar het meeste moesten we helaas zonder naam laten staan. Natuurlijk lieten we de gelegenheid niet liggen om wel uitgebreid de vaatplanten op de wandeling te bekijken en benoemen. De Pomperik is landelijk bekend om populaties van Kleine schorseneer en Kranskarwij die we heel voorzichtig ook wisten te vinden. Beide nog lang niet in bloei natuurlijk.

Zondag 3 april – Voorjaarsplanten bij Hoeseelt

We waren in Hoeseelt (Teugelenbeemd, E7-21-34) om de voorjaarsflora te bekijken. Wat aarzelend begonnen we langs de agrarische wegen, maar al gauw konden we een holle weg inslaan waar we soorten vonden als Wilde marjolein, Kruisbladwalstro en zelfs een aardige (en bekende) populatie van Gulden sleutelbloem. We kwamen nu ook bij een bosperceel met de nodige Gevlekte aronskelk en Muskuskruid en zelfs al vrij snel de ook hier zeldzame Eenbes. We zagen ook de Maretak in een forse Boswilg (onderweg ook in Linde en Robinia) en aan de rand van een kwekerij de zeldzamere Gladde ereprijs. Het was overigens best rijk aan ereprijsen gedurende de wandeling. We zagen acht soorten waaronder ook Bosereprijs en Beekpunge.

Er was wat voorwerk verricht en Bosanemonen leken zeldzaam te zijn in het kilometerhok, dus we togen naar een reeds doorgegeven plek ervan. Het was een jong essenbosje met inderdaad veel Bosanemonen en plukken Slanke sleutelbloem. Ook was er Boszegge en een pril Hondstarwegrasje te zien.

We liepen nu een wat steilere helling een groter bosperceel in en al gauw bleken de bosanemonen eigenlijk heel gewoon te zijn. Een wat meer open stuk bos met een vochtige helling erin was een waar paradijsje met onder andere Aardbeiganzerik, Zeegroene zegge, Fraai hertshooi en een grote populatie Daslook. Allemaal soorten waar je in Genk met een lampje naar moet zoeken in ieder geval.

Zondag 24 april – Dilsen - Stokkem

Op 24 april waren we bij te Bilzen – Waltwilder om daar de voorjaarsflora te bekijken en natuurlijk verder ook zoveel mogelijk planten te zien in IFBL-hok E71243. Het was echt de moeite en het is nauwelijks te geloven dat de flora zo verschillend kan zijn met wat we uit het nabijgelegen Genk gewoon zijn. We vonden 206 soorten waaronder Bosgierstgras, Hondstarwegras, Herfststijlloos, Gulden boterbloem, Knolsteenbreek, Slanke sleutelbloem, Ruige veldbies en natuurlijk Bosanemoon. We gaan er de komende jaren maar een traditie van maken in het voorjaar iets zuidelijker te beginnen met planten kijken, want veel van deze 'voorjaarssoorten' zijn in Genk, waar de bodems zandiger en armer zijn, en elders in de Kempen heel zeldzaam of afwezig.

Zondag 1 mei – Diepenbeek Rooierheide

Twee weken geleden, op 1 mei, waren we te gast te Diepenbeek Rooierheide, waar we een rondje maakten bij de Heilig Hartkerk. De deelnemers moesten even wachten op 'de leiding' omdat we ons vergist hadden in ons eigenhandig gemaakte programma. Maar eenmaal van start gegaan konden we na een soort of 40 op het gazon naast de auto's via de bekende plek van Steenbreekvaren, richting de wat vochtigere delen lopen in de buurt van de Stiemerbeek. We vonden hier al snel de wat mysterieuze Bermvogelmuur, een soort die pas recent in België ontdekt is door Thomas, en later ook nog Heggenvogelmuur. Langs de Boudewijnlaan, de N702, vonden we in een aanplanting ook wat drogere delen, met zelfs wat Struikhei en rond de boompjes enkele plantjes Lathyruswikke. In het vochtige bos stond 1 Geschubde mannetjesvaren. Het totaal tikte af op 204 soorten. We hebben niet heel strikt gelet op de IFBL-hokgrenzen, maar omdat we met puntlocaties invoeren, is dat ook geen halszaak.

Zondag 15 mei - Dilsen-Stokkem, IFBL kwartierhok D71524

Er was de bestudering van zinkflora beloofd, maar het bekende plekje met Zinkboerenkers bleek weg / onvindbaar en langs het fietspad waar we vooraf iets van verwachtten stond ook geen aan zink gerelateerde flora. We vonden wel heel wat anders, we tikten de 250 soorten aan in totaal, waaronder langs het fietspad heel wat tuinvlieders als de cultivar van Stinkende gouwe met gevulde bloemen, maar ook inheemse bosplanten als Gewone salomonszegel en Drienerfmuur. We liepen door enkele vochtige hooilanden en langs twee poeltjes met heel wat Waterviolier en Schildereprijs. Ook het aantal zeggen op de wandeling liep aardig op. We zagen er 13, waaronder Dichte bermzegge, Blaaszegge en Blauwe zegge. De laatste stond in een totaal drooggevallen natte heide met ook wat Kleine zonnedauw en Bruin snavelbies. Via een flinke Gagelstruik, waar we ook een Bont dikkopje (dagvlinder) in de buurt zagen,

begonnen we nu aan een kleine survivaltocht door bloemrijke hooilanden en over een aantal beekjes die moeilijk over te steken bleken. Onderweg viel het oog nog op een geelgroene Boomkikker die zich in lang gras schuil hield. Ook konden we nog wat 'echte' bloemen noteren als Gewone margriet en Echte koekoeksbloem.

Zondag 29 mei -Nietelbroeken

We begonnen met de soorten naast de auto en een mooie berm van een iets holle weg en hadden binnen de 100 meter al meer dan 70 plantensoorten op de teller. Op een hoopje grond vonden we wat leuke akkeronkruiden waaronder Oot (een wilde haversoort), veel Behaarde boterbloem en de Grote trosdravik. In de berm van de Nietelbroekstraat stond heel wat Beemdlangbloem, af en toe zelfs samen met Rietzwenkgras dus we konden mooi vergelijken. Hetzelfde gold voor Goudhaver en Glanshaver. Vooral de aartjesgrootte en de wel (Goudhaver) en niet behaarde (Glanshaver) bladschede waren heel duidelijk.

We kwamen vervolgens bij enkele fantastisch mooie graslanden waarin heel wat Kamgras, Tandjesgras, Hengel, Bleke zegge, Blauwe knoop, Gewone vleugeltjesbloem en plaatselijk bijna vlakdekkend Gevlekte orchis. Natuurlijk waren we heel voorzichtig bij onze toegestane stappen in het grasland. Voor een andere keer waren soorten als Bochtige klaver en Addertong; deze stonden een graslandje verder, maar dat wisten we niet exact toen we ter plaatse waren.

We vonden nog een vers aangevreten ree, die duidelijk ook een stuk voortgesleept was. We kregen een vermoeden van de mogelijke dader, maar wie zal het zeggen zonder een DNA-staal? Qua planten moesten we het vervolgens van een voorjaarsbosje hebben met onder meer Slanke sleutelbloem, Groot heksenkruid en een mooi bospad met onder andere Aardbeiganzerik.

Het betreffende kilometerhok is door vrijwel alle streekbotanisten van de afgelopen 50 jaar frequent bezocht dus het is licht bijzonder dat we er op 1 ochtend bijna 30 extra taxa in wisten te vinden. Dat het voornamelijk soorten waren die we in de ruige bermen konden noteren langs de vers aangelegde parkeerplaats maakte het licht bijzonder. Er zijn nu 488 plantentaxa bekend uit E61742 sinds 1850.

Zondag 12 juni - Terril van Waterschei

We bezochten de ZW-zijde van kilometerhok d7-32-24 en de ZO-kant van d7-32-23.

Eind vorige eeuw werden er van deze locatie nog meldingen gedaan van de Gelobde maanvaren en dat was dan ook onze doelsoort. We zochten schrale, voedselarme, open en grazige vegetaties. Door successie zijn veel van deze stukken op de vlakte ten ZO van de terril de laatste decennia verloren gegaan. Toch is er hier en daar nog een open stuk dat zou kunnen voldoen. Enfin, ik ga jullie niet langer

in spanning houden. Gelobde maanvaren vonden wij helaas niet, maar een hoop andere leuke plantensoorten kwamen we gelukkig wel tegen.

Het begon al aan de startplaats ter hoogte van het rondpunt op de Ambachtslaan. Met ons zessen noteerden we er in een soortenrijke ruigte met een grachtje een behoorlijk aantal grassen, waaronder Engels raaigras, Italiaans raaigras, Kroppaar, Rood zwenkgras, Hard zwenkgras, Gestreepte witbol, Gewoon langbaardgras, Zachte dravik, Ijle dravik, Rietzwenk-gras en Tandjesgras. Hiertussen bloeide velen kruiden waarvan ik bonte wikke, Noorse ganzerik, hazenpootje, knoopkruid, wilde marjolein en Hongaars havikskruid (= Grijs havikskruid met uitlopers) graag met u deel.

Vervolgens trokken we het jonge bos in en noteerden we Struikhei, Schaduwgras, Grasklokje, Middelste ganzerik en Driedistel. Ook zagen we er onze eerste prachtig bloeiende planten van Klein wintergroen, een soort waarvan we tegen het einde van de dag honderden exemplaren hadden gezien. Niet veel verder in het bos bekeken we een groepje eveneens prachtig bloeiende Bosorchissen, dat Rutger er enkele weken vooraf vond.

Eens aangekomen in mogelijk maanvarenhabitat vonden we Ruige anjer, tapijten Muizenoor met daartussen Plat beemdgras, Driedistel, Donderkruid, Wilde reseda, Rechte ganzerik, Vijfvingerkruid en tussen de oudersoorten in de kruising tussen Muizenoor en Florentijns havikskruid (= grijs havikskruid zonder uitlopers).

Vervolgens beklommen we de eerste etage van de terril terwijl Rens zijn val vol wespvlinder-feromoon bovenhaalde in een poging klaverwespvlinder te lokken. En inderdaad, nog geen tien minuten erna hing er al eentje rond zijn val. Na dit prachtdier te hebben aanschouwd, liepen we verder naar de grote plas in het ZO van de terril om er soorten als Geelhartje, Grote trosdravik, Scherpe fijnstraal, Borstelkrans, Blaaszegge en Aarvederkruid te noteren. Dan maar terug de terril af en langs het verlaten spoor richting de auto. Hier zagen we nog Boskort-steel, Bosroos en een mooie Wintereik. Het was een warme en fijne excursie.

Plantenwerkgroep Ogentroost

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-ogentroost>

Alle info: Jan Cortens; 0491 59 44 03 of jan.cortens@pandora.be

Zondag 12 juni – De specifieke flora van het Turnhouts vennengebied

Deelnemers: Marc Smets (gids), Fred Geysels, Jan Cortens, Ludo de Bisschop, Ludo Meyvis, Mark Broeckx, Nick Baelden, Richard Vergaelen en nog 9 belangstellenden

We focusten ons op de typische planten van het zuiden van het Vennengebied: omgeving van Koeven en de Ballematen

Hazenzegge, Pilzegge, Ruige zegge, Blauwe zegge, Tengere rus, Trekrus, Bruine snavelbies
Kleine zonnedauw, Klokjesgentiaan, Brunel, Moeraswalstro, Moerashertshooi, Liggend hertshooi, Helmkruid, Bosandoorn, Egelboterbloem, Gewobe brunel, Tormentil en Gevlekte orchis (deze laatste ook in de volledig witte vorm!)

Ecologische werkgroep Meanderland

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/ecologische-werkgroep-meanderland>

Verslag excursies 2022

Rondgang De Rammelaars noord 14 mei

Deelnemers: Hilde Viane, Veerle Van den Eynden, Joachim, Gilbert Reypens, Martin Geboers, Eddy Vaes, Paul Wouters, Marianne Horemans, René van de Goor en Peter Stroobants. Verslag: Peter Stroobants. Weersomstandigheden: Warm en zonnig.

Afgelopen voorjaar was extreem droog. Er is geen noemenswaardige neerslag gevallen sinds einde maart. Dagtemperaturen gingen de laatste dagen tot 30°C. In de weken na de inventarisatie zijn er intense buien en rukwinden gekomen. Situering: De onderzochte percelen zijn graslanden en elzenhakhout die geheel noordelijk liggen in het natuurgebied De Rammelaars, tussen de Overheideloop en de Luikse beek. Het natuurgebied ligt op de grens van de gemeenten Ham, Meerhout en Balen (Olmen), de percelen in kwestie bevinden zich op het grondgebied van Balen. Ongeveer 200 meter meer naar het oosten ligt het Kanaal Kwaadmechelen-Dessel, 600 meter meer naar het noorden ligt de Gestelseweg en het Pakawi park in Bukenberg (Olmen). De omliggende percelen zijn een lappendeken van landbouwgebied, privé-jachtereinen, weekendverblijven en natuurgebied.

De Rammelaars Noord, Perceel D 0436 en Perceel D 0437 werden aangekocht in 2003 en beslaan 0.6 ha en bestaan voor driekwart uit grasland. De laatste zes jaar wordt er tweemaal per jaar (in mei - september) gemaaid en gehooid om te verarmen. Het vochtig grasland werd daarvoor gedomineerd door pitrus, maar door een combinatie van intensief maaien en wellicht ook door de droogte van de voorbije jaren is deze vegetatie sterk verminderd. Het streefbeeld voor dit perceel is soortenrijk grasland (Hp*). Het zuidelijke kwart van het perceel is een elzenhakhout bosje met zeggevegetatie eronder maar helaas ook opdringende verbraming. De voorbije drie jaar zijn er gefaseerd elzen gekapt. De

inventarisatie omvat dus twee verschillende habitats. Beide percelen werden tien dagen na de inventarisatie gemaaid, op 24 mei.

Percelen 0436 (links) en 0437 (rechts), gescheiden door een ondiepe gracht. In de verte achteraan het elzen hakhout bosje.

Veerle, Eddy en René tijdens de inventarisatie van perceel 0437 (foto: Hilde Viane).

Grasland 1 bevat 51 verschillende plantensoorten, grasland 2 en het elzenbosje respectievelijk 26 en 16. Ter vergelijking: de twee iets zuidelijker gelegen hooilandjes die vorig jaar onderzocht werden hadden 41 en 53 soorten planten. Het dient gezegd dat grasland 2 iets minder intensief bekeken werd dan 1, omdat er minder tijd voor was. Het elzenbosje is dan weer kleiner in oppervlakte dan de graspercelen. In beide graslanden blijven Gestreepte witbol en Pitrus veel voorkomen maar is er een opmars bezig van Grote vossenstaart. Ook andere grassen komen voor, zoals Geknikte vossenstaart en Gewone glanshaver. Perceel 1 telt bovendien 4 zeggesoorten: Blaaszegge, Zwarte zegge, Hazenzegge en Elzenzegge. Die laatste is afkomstig uit het kapbosje. In perceel 2 vinden we ook Zwarte en Scherpe zegge. De bescheiden aanwezigheid van soorten als Tijmereprijs, Echte koekoeksbloem,

Gewone rolklaver, Scherpe en Kruipe boterbloem, Pinksterbloem, Kruipe zenegroen en Zomp- of Moerasvergeet-mij-nietje, wijst op een langzame verbetering van de diversiteit. Aan de randen tegen de houtkanten aan is het oppassen voor opslag van wilg, es, vlier, zwarte els, braam en zomereik.

4 juni 2022 Rondgang De Maat Watering 1

Deelnemers: Jef Sas, Mia Melis, Gilbert Reypens, Christel Winckelmans, Martin Geboers, Frans Michiels, Juul De Witte, Ludo Boels, René van de Goor, Stefan Staes, Peter Stroobants. Verslag: Peter Stroobants Weersomstandigheden: Bewolkt met opklaringen en droog.

Af en toe intense buien hebben de afgelopen weken een einde gemaakt aan de acute droogte van april en mei en temperaturen zijn opnieuw normaal voor de tijd van het jaar.

Het onderzochte gebied Watering 1 bevindt zich in het noordwesten van het natuurreservaat De Maat in Mol, op 300 meter oostelijk van de Postelsesteenweg en ongeveer evenveel zuidelijk van de sluis aan de Baileybrug over het kanaal Herentals-Bocholt. Het maakt deel uit van een groter systeem van vloeiveiden, genaamd de Wateringen. Een watering is een ingenieus systeem van stuwen en grachten. Natuurpunt Netebronnen opende zondag 27 februari de herstelde vloeiveide in natuurgebied De Maat in Mol. De ingreep moet extra levenskansen bieden aan diverse zeldzame plantensoorten. Dit jaar wil Natuurpunt nog starten met het herstel van een andere vloeiveide op het domein. Natuurgebied De Maat in Mol bestaat grotendeels uit historische wateringen. Het gaat om een ingenieus grachten- en stuwenstelsel dat vroeger de graslanden met water uit het kanaal bevoede. De wateringen en graslanden of vloeiveides werden midden 19de eeuw aangelegd voor de productie van hooi. In die tijd waren paarden de belangrijkste werkkrachten in de landbouw en de economie. “De hooilanden zorgden niet alleen voor een betere kwaliteit van hooi, maar tegelijkertijd ontstond er ook een grote bloemenpracht en hoge natuurwaarde”, zegt Jef Sas van Natuurpunt Netebronnen en conservator van De Maat. “De toevoer van het kanaalwater bracht allerlei zaden van verschillende zeldzame plantensoorten met zich mee. Zo komen er op de verschillende vloeiveides in De Maat nog bloemensoorten voor zoals Herfsttijloos, Gulden en Slanke sleutelbloem en Kale vrouwenmantel.” Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakten de wateringen in onbruik. “Dat heeft vooral te maken met de sprietwinning”, vertelt Sas. “De mensen gebruikten in de oorlogsjaren spriet om de huizen te verwarmen. En onder meer het gebied van De Maat werd daarvoor gebruikt.” Daarnaast raakte de wateringmethode ook in onbruik omdat in de landbouw tractoren de paarden stilaan vervingen, waardoor er ook minder hooi nodig was. Alleen in een handvol natuurreservaten werd het stelsel nog toegepast. Afgelopen zomer startte Natuurpunt met herstellingswerken op een vloeiveide van 4 hectare. Zo werd onder meer het maaiveld weer gelijkgesteld en werden er 22 stuwen van de watering hersteld. Zondag werd de watering weer officieel in gebruik genomen met het symbolische openzetten van de stuw. “Het herstel van de vloeiveide geeft de zeldzame bloemensoorten weer extra levenskansen”, zegt Jef Sas. “Ook soorten die vroeger veel in De Maat voorkwamen, maar door het door droogte en verzuring minder goed doen, hopen we hiermee in ere te herstellen.”

Het gebied watering 1 beslaat 4 hectare en was in de vorige eeuw verwaarloosd en bebost geraakt. Een zware storm in de jaren zeventig heeft een groot deel van de bomen omgelegd, waarna men besloten heeft tot herstel van de oorspronkelijke vloeiveiden. In maart vorig jaar werden ingrijpende werken uitgevoerd, met plaatsing van vijf zoefstuwen om de waterhuishouding opnieuw beter te regelen. Onderstaande Foto's geven een beeld van de huidige situatie.

De rondgang vond plaats tussen 9 en 12 uur, met elf personen. Gespreid over vier hectare werden 90 plantensoorten gevonden en 108 (kleinere) dieren, vooral kevers, vliegen, muggen en nachtvlinders. Watering 1 bestaat uit verschillende kleine veldjes, van elkaar gescheiden door lijnvormige houtkanten. Gestreepte witbol komt overal voor, evenals vele andere grassen, Grote wederik en Moeraszegge. Er was wat overleg over de determinatie van de zeggesoorten. Na raadpleging van literatuur achteraf werd het door Martin en Frans gehouden bij Ruige zegge, Hazenzegge, Sterzegge en Moeraszegge. Oeverzegge, Bermzegge, Scherpe en Zwarte zegge werden uitgesloten. Vermeldenswaard zijn de terugkeer van Adderwortel in de meest noordelijke hoek van Watering 1 en de aanwezigheid van Veldlathyrus, een weinig gevonden soort in de regio (nog niet in dit hok van Waarnemingen.be). In de meest noordelijke veldjes stonden meerdere exemplaren. Er was ook een zeldzame Koningsvaren. Van de insecten werd de frequentie niet geschat (meestal maar één exemplaar gezien) maar van sommige soorten kan verondersteld worden dat ze in grote getalen aanwezig zijn (vliegen, sprinkhanen..). Interessant is de Variabele waterjuffer, vrij algemeen maar toch zeldzaam op de verspreidingskaart van de Kempen. Ze komt voor in slechts twee grote clusters: De Maat en het Hageven. De Kleine parelmoervlinder werd ook genoteerd. De aanwezigheid van nogal wat libellen en juffers in deze graslanden kan verklaard worden door de onmiddellijke nabijheid van de grote waterpartij van De Maat.

Bloeiwijze Sterzegge

Variabele waterjuffer

Bloeiwijze adderwortel

Plantenwerkgroep Oost-Brabant

De werkgroep plant elke woensdagnamiddag een excursie. Enkele data staan reeds vast.
<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-oost-brabant>

Woensdag 27 juli Testelt

Afspraak: 14u Sint Pieterskerk parking

Woensdag 24 augustus Averbodebos en -heide floraexcursie

Afspraak: 14u Tessenderlo, parking Gerhagen

Woensdag 28 september Catselt floraexcursie

Afspraak: 14u Scherpenheuvel-Zichem, parking tegenover café Den Hemel

Woensdag 26 oktober Dassenaarde floraexcursie

Afspraak: 13u30 Diest, parking speelpleinen Molenstede

Woensdag 28 december Jodoigne patrimonium

Afspraak: 13u30 Jodoigne, parking Pre Pastur

Je kan je ook inschrijven om een wekelijkse mail te ontvangen. Dan krijg je info over de andere excursies en eventuele wijzigingen.

chris.pacquee@skynet.be

Plantenwerkgroep Meetjesland

Enkele opmerkelijke plantenwaarnemingen tijdens het voorjaar van 2022

Chris Bruggeman

In dit artikel belichten we enkel opmerkelijke plantensoorten gespot tijdens het voorjaar van 2022:

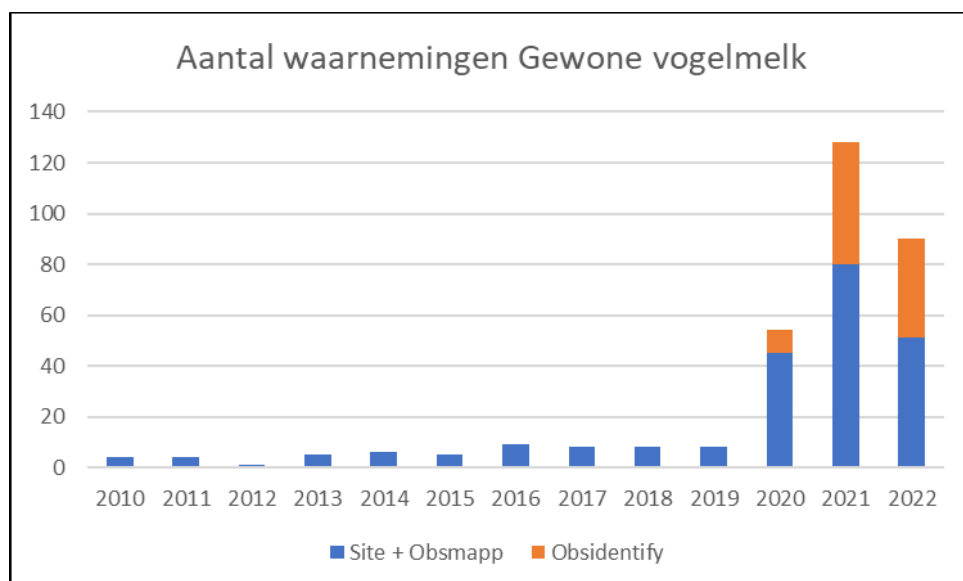
- Gewone vogelmelk
- Blauw walstro
- Paarse schubwortel
- Kranmuur
- Muurfijnstraal

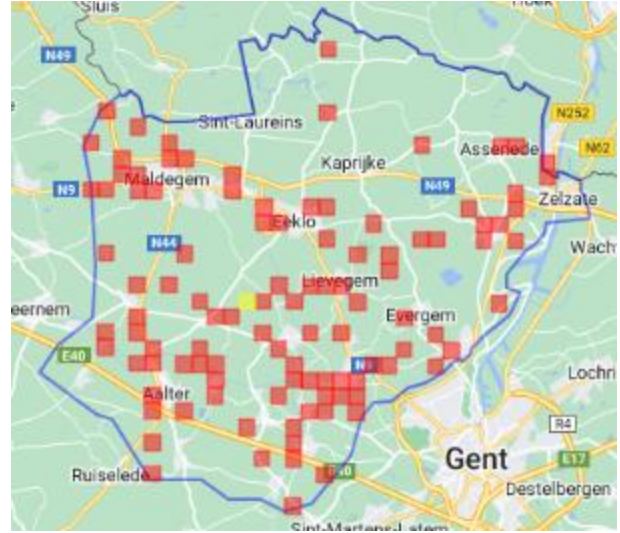
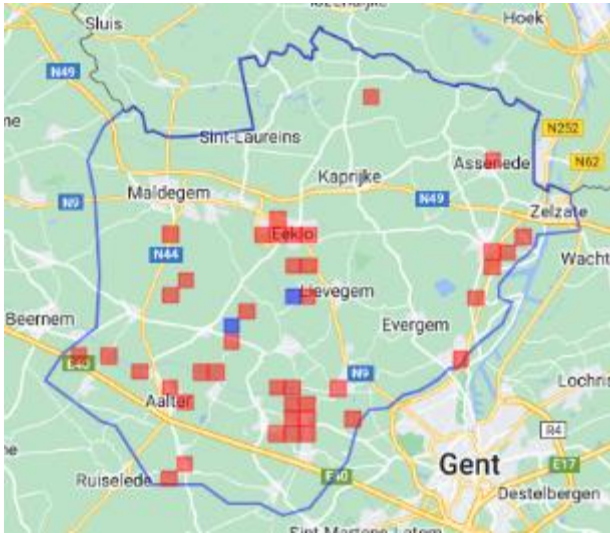
Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*)

Deze opvallende soort neemt de laatste jaren wellicht meer en meer toe, alhoewel er misschien door meer waarnemers naar planten wordt gekeken. Zeker na de invoering van het programma Obsidentify sinds 2020. In bijgevoegde grafiek zie je de waarnemingen vanaf 2010 tot eind april 2022 in het Meetjesland. Het is opvallend dat er sinds 2020 toch heel wat meer waarnemingen van deze plant zijn en dit is niet alleen te wijten aan Obsidentify.

Ook de verspreidingskaartjes voor de periode 2010-2019 en 2020-2022 zijn toegevoegd.

De gewone vogelmelk behoort tot de Aspergefamilie. Vroeger werd de soort ondergebracht binnen de Leliefamilie en dat is niet vreemd gezien de vorm van de bloemen. Ze hebben inderdaad wat weg van kleine lelietjes.

De bloemen staan in een schermvormige tros op een bloemsteel die uit een ondergrondse bol te voorschijn komt. De tros lijkt zo sterk op een scherm, omdat de bloemstelen van de onderste bloemen veel langer zijn dan die van de bovenste bloemen en omdat de stelen schuin naar boven gericht staan. Een bloem in knop kleurt groen, en als de bloem opengaat, blijven de twee maal drie bloemdekbladen in het midden groen van kleur.

De randen van de bloemdekbladen zijn wit en aan de binnenkant zijn de bloemdekbladen geheel wit. We spreken bij bloemen van soorten uit de lelie- en asperge-achtigen van bloemdekbladen, omdat de van oorsprong drie kelk- en kroonbladen wel nog structureel te onderscheiden zijn, je kunt zien dat er sprake is van drie buitenste (kelk-) en drie binnenste bloemdekbladen (kroonbladen), maar qua vorm en kleur praktisch aan elkaar gelijk zijn. Onderzoek heeft uitgewezen dat de plant zich in onze streken vrijwel alleen maar door middel van bollen verspreidt en dat de zaden weliswaar kunnen kiemen maar slechts zelden tot een volwassenplant uitgroeien. Mogelijk kan dit wel plaatsvinden met zaad dat van elders afkomstig is. De uitbreiding van de laatste jaren kan mijn inziens niet gebeurd zijn door de uitsluitende verspreiding van de

bloembollen. Alhoewel de soort weinig in tuinen te vinden is, kan verspreiding door middel van tuinafval hier en daar ook wel voor een uitbreiding zorgen.

Blauw walstro (*Sherardia arvensis*)

Deze eerder zeldzame soort wordt steeds zeldzamer, maar wordt vaak ook in het stedelijk gebied gevonden in randen van grasvelden en dergelijke, daar waar de grond open genoeg is om te kunnen kiemen. Ook op industrieterreinen is ze regelmatig te vinden. Ze groeit het liefst op zandige, wat kalkhoudende bodems. Het is een éénjarige plantensoort uit de Sterbladigenfamilie of Rubiaceae, gekenmerkt door de op de grond liggende sterk vertakte kantige stengels die bezet zijn met kransen van bladeren. De onderste kransen hebben vaak vier omgekeerd eironde bladeren, naar boven toe staan er in de kransen zes bladeren die lancetvormig zijn en helemaal bovenaan de stengels staan de bloemen in een soort hoofdje bij elkaar en dat hoofdje is omgeven door een krans van acht bladeren. Alle bladeren eindigen in een punt en zijn aan de rand ruw behaard. Ook de stengels zijn met ruwe haartjes bezet. De kleur van de kroonbladen is blauw tot lila.

We vonden deze plantensoort voor het eerst in het Meetjesland met onze Plantenwerkgroep in het gazon in de buurt van de Sint-Vincentiuskerk in Eeklo-Centrum in 2003. In 2019 waren op deze plaats nog minstens 50 bloeiende planten aan te treffen en in 2022 is dit nog steeds het geval. Dit jaar werd een zeer grote populatie aangetroffen van enkele 1000-den planten eind april tussen het fietspad en de afwateringssloot op de weg van Ronsele naar Zomergem. De slootrand kleurde letterlijk blauw van de bloeiende planten.

Hierbij een kaartje van de verspreiding in het Meetjesland in de periode 2010-2022.

Paarse schubwortel (*Lathraea clandestina*)

Deze in onze regio zeldzame soort, die echter heel algemeen is in de Vlaamse Ardennen werd dit jaar op twee plaatsen waargenomen in het Meetjesland, zijnde in Merendree en Maria-Aalter. Ook vorig jaar werd op beide plaatsen deze plant waargenomen.

De populatie in Merendree (in een reservaat van Natuurpunt) is reeds gekend sinds 2016 en deze in Maria-Aalter sinds vorig jaar. In de periode 2013-2017 was ook een populatie gekend in Ursel, maar nadien niets meer over vernomen.

In 1998 werd door de Plantenwerkgroep een populatie gevonden in Eeklo, die reeds gekend was vanaf 1997. Intussen is deze populatie verdwenen, samen met de aanwezige populieren.

De paarse schubwortel is een halfparasiet die voorkomt aan de voet van populieren.

Kransmuur - *Polycarpon tetraphyllum*

Deze eenjarige plant is oorspronkelijk uit Zuid- en Zuidwest-Europa, maar is intussen ingeburgerd in o.a. Duitsland, België en Nederland, maar ook in Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland. Is nu reeds vrij algemeen, voornamelijk in stedelijke gebieden. Ingeburgerd tussen 1975 en 1999. In het Gentse in bepaalde wijken zeer courant te vinden langsheen voetpaden.

Ze verkiest zonnige, warme, open plaatsen (tredplant) op droge, voedselrijke tot zeer voedselrijke, zandige of vaak stenige grond. Daarom vaak te vinden op rotsachtige plaatsen, op voetpaden, tussen straatstenen en aan de voet van muren.

In Eeklo enkele jaren terug gevonden op de terreinen van het College-Ten Doorn, waar ze beperkt blijft standhouden. Intussen ook reeds aangetroffen in 2022 langsheen de Industrielaan in Eeklo. Voorheen ook reeds aangetroffen in Maldegem, Aalter en Ertvelde.

Muurfijnstraal - *Erigeron karvinskianus*

Ook een echte stadsplant is de Muurfijnstraal, die stilaan ook begint op te duiken in het Meetjesland. Zoals zovele soorten worden opvallende soorten vaker ingegeven op waarnemingen.be dank zij ObsIdentify.

Niet altijd gaat dit over echt verwilderde exemplaren, daar deze plant oorspronkelijk is ingevoerd als sierplant. Ze is afkomstig uit Mexico. Door het overvloedig vruchtpluis kan ze zich snel

uitbreiden op geschikte groeiplaatsen. Ze voelt zich vooral thuis op rotsachtige plaatsen, tussen straatstenen, aan de voet van muren en op oude muren.

Vooraf in stedelijk gebied reeds vrij algemeen te vinden op oude muren en vooral langsheen kademuuren zoals de Brugse Reien en het Gentse. Deze concentraties zijn duidelijk te zien op bijgevoegd kaartje.

In het Meetjesland recent ook gevonden in Eeklo op een oude muur in de Zuidmoerstraat en op de Huysmanhoeve. Verder ook in Aalter, Maldegem en Merendree. De naam fijnstraal, die ook nog aan andere planten gegeven wordt uit een ander plantengeslacht is afkomstig van de zeer smalle, fijne straalbloemen.

Plantenwerkgroep De Wielewaal

Zondag 21 mei - Hok d5-12-24 – Reebos Putte, Berlaar, Lier

Het Reebos van Liliane en Roger ligt midden in een hok dat al een tijd niet meer bekeken werd en we zijn er welkom met de plantenwerkgroep. Met Liliane en Roger als gids in hun jonge en al iets meer volwassen aanplant was het handig om te weten wat er spontaan was opgeschoten en wat ooit geplant werd. De braam- en distelbestendige broek die ze ons hadden aangeraden kwam goed van pas. Daar er tussen de aanplant al een aantal jaar niet meer gemaaid werd treed er verruiging op, we gaven het advies aan Liliane en Roger om toch opnieuw hier en daar wat te maaien in de jongere aanplant. Op een paar plaatsen zijn daar nog Echte koekoeksbloem, Moerasrolklaver, Gewoon reukgras en Pinksterbloem te vinden, maar bij verdere verruiging zullen deze verdwijnen.

Langs de gracht stonden veel brandnetels boordevol met rupsen van Dagpauwoog. Dat die verruiging ook positief is voor bepaalde soorten konden we hier goed zien.

In het oudere bosgedeelte zagen we Valse voszegge en Ijle zegge, beide indicators voor moeraszones. Zoals bij veel bossen in de streek zijn hier ooit rabatten (langwerpige ophogingen die gelegen zijn tussen greppels. De grond uit de greppels is gebruikt om het rabat mee op te hogen) aangelegd. Daardoor krijgen ook boomsoorten die liever iets drogere voeten hebben hier een kans, zoals bijvoorbeeld de Hazelaar die hier vrij veel staat.

Met 100 soorten en slechts een klein deel van het hok te hebben bezocht sloten we af. Het was fijn om Liliane en Roger hun bosprojecten te bekijken en ondertussen toch ook een zwart gat te vullen: twee vliegen in een klap. We konden tevreden naar huis!

Wandelingen op het programma

Tijdens onze tochten zijn flora en loep handig. We nemen de tijd om een aantal planten te determineren met verschillende flora's.

Gids: Kristine Wuyts – 03 481 94 79

Woensdag 20 juli Inventarisatie Vallei van de Kleine Nete in Emblem

We inventariseren nieuw ingerichte percelen.

Afspraak: 19u00 aan Trendy decor, Oostmalsesteenweg 106/14 te Emblem.

Zaterdag 10 september Plantentocht in Viersel

We bekijken de najaarsflora in het Viersels gebroekt.

Afspraak: 14u00 aan de kerk van Viersel.

Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerking Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 13 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd als puntwaarneming of gebiedswaarneming op www.waarnemingen.be Meer gevorderde werkgroepen geven hun waarnemingen door aan FUNBEL, de databank van de Koninklijke Vlaamse Mycologen Vereniging (KVMV), op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen. Natuurpunt werkt zoveel mogelijk samen met KVMV voor verschillende projecten: verspreidingsonderzoek in Vlaanderen, brandplekpaddenstoelenproject, atlas Vlaams-Brabant, Prioritaire soorten in Antwerpen en Vlaams-Brabant, ...

Bij Natuurpunt worden beginnende paddenstoelenliefhebbers opgeleid om daarna verder te specialiseren onder begeleiding van de specialisten van KVMV. Bij KVMV kan je onder andere microscopie cursussen volgen en infoavonden bijwonen. Meer info vind je op www.kvmv.be

Coördinatie Natuurpunt Studie – Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Roosmarijn Steeman 015/ 29 72 22 en Wim Veraghtert

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie – Graatakker 11, 2300 Turnhout

Hans Vermeulen

tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen-herkennen>

Paddenstoelen.flits

Dé maandelijkse digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via www.natuurpunt.be

Ook jij kan iets bijdragen aan de Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerkgroepen

De Takruitertjes Regio Waas & Dender

Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland

Paddenstoelenwerkgroep VI. Ardennen Plus

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok - Denderstreek

Planten- & zwammenwerkgroep Natuurpunt Schijnbeemden

Natuurstudiewerkgroep Zemst

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant

Natuurstudiewerkgroep Mandelstreek

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Paddenstoelenwerkgroep ZW-Vlaanderen Mycologia

Brugse Mycologische Werkgroep (BMW)

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt De Bron

Paddenstoelenwerkgroep Landschap De Liereman

Phragmoproject KVMV - NMV

Phragmobasidiomyceten zijn zwammen met gelatineuze vruchtlichamen, die na indroging, door vochtopname kunnen regenereren. Zo bijvoorbeeld deze Toltrilzwam (foto), een typische soort op wilgen. Begin 2014 is door een aantal leden van de **NMV (Nederlandse mycologenvereniging)** en **KVMV (Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging)** het Phragmoproject opgestart, dat zich vooral met Trilzwammen bezig houdt.

Voor trilzwammen waren over het algemeen geen recente sleutels voorhanden. Een belangrijk doel van dit project dat nu gerealiseerd is: samenstellen van “**nieuwe sleutels**”:

<https://kvmv.be/index.php/projecten/phragmoproject/sleutels/>

Dit is het moment bij uitstek om te starten met Phragmo's. Je kan bijvoorbeeld laagdrempelig starten met de judasoren. Vond je bijvoorbeeld ooit al de witte vorm van het "Echt judasoor"?

<https://www.mycologen.nl/>

<https://www.kvmv.be/>